

Nájdienie sv. Kríža

3. mája 2026 ✝ **Svätec týždňa**

Už od 5. storočia sa v Cirkvi kresťansko katolíckej slávi a svätí sviatok Nájdienia sv. Kríža dňa 3. mája každého roku.

Vyše tristo rokov zúrili Židia a pohania proti vyznávačom Kristovým. Napriek ukrutným

pernasledovaniám šírla sa viera a Cirkev kresťanská po celom svete, ale najmä vo vtedy najmocnejšej a najväčšej Rímskej ríši. I mnohí vodcovia vojsk rímskych cisárov boli kresťania. Sám cisár Konštantín, hoci pohan, vo svojom srdci bol naklonený učeniu Kristovmu.

Konštantín bol otcovým vojskom zvolený za cisára už v tridsiatom roku svojho veku. O korunu sa s ním sporili: Maxentius, ktorý býval v Ríme, a Licinius, ktorý vládol na Východe. Vojnou malo sa rozhodnúť, kto bude jediným rímskym cisárom.

Konštantín cítil sa byť slabým oproti svojim dvom sokom a prosil preto Boha o pomoc. A bol vyslyšaný. Keď jedného dňa, v predvečer bitky, na svoje vojsko pozeral, uzrel na nebi svietiť znak kríža s nápisom: «In hoc signo vinces,» t. j. «V tomto znamení zvíťazíš!» Strachom triasol sa i on i jeho vojsko; ale nevedel, čo by to malo znamenať. Tú noc sa mu vo sne zjavil Pán Ježiš a držal v ruke taký istý kríž, aký Konštantín videl na nebi, i povedal mu, aby dal podobný urobiť a vo vojne pred vojskom niesť.

Nájdienie troch krížov

freska z 15. storočia v Kostole Svätého Františka, Arezzo; namalovaná Pierom della
Francesca

zdroj: wikimedia commons

Zavčasu ráno dal si cisár zavolať umelcov a prikázal vyhotoviť zástavu podľa videnia, ktorú potom dal pripäť na pozlátený oštep s priečnou tyčou na spôsob kríža. Túto zástavu, «Iabarum» nazývanú, dal ozdobiť drahokamami a briliantmi sa skveli začiatkové grécke písmena mena Ježiša Krista na nej. Táto zástava vysoko viala, keď udel na vojsko Maxentia na Mulvijskom moste pred Rímom. Porazený Maxentius sa utopil v Tiberi. Víťazný Konštantín sa obrátil proti druhému sokovi, Liciniovi a premohol i tohoto. Týmito víťazstvami zmenil sa osud nielen Rímskeho cisárstva, lež i kresťanstva. Konštantín spojil obe ríše, totižto východnú a západnú, a vyhlásil kresťanstvo za panujúce náboženstvo vo svojej rozsiahlej spojenej ríši. A stal sa rozhodným ctiteľom ukrižovaného Ježiša; najmä sv. kríž mal vo veľkej úctivosti tak, že zakázal, aby nikoho viac pod trestom smrti v jeho krajine nekrížovali.

Z vďaky k Bohu rozhodol, že na vrchu Kalvária, kde Kristus Pán na kríži umrel, vystaví prekrásny kostol; ale to miesto, kde kríž Spasiteľov stál, nebolo už možno poznať, tým menej kríž ten nájsť. Po vzkriesení Pána usilovali sa Židia odňať kresťanom všetko, čo by ako svätý pozostatok mohli ctiť; pohania však snažili sa zničiť všetko, každú rozpomienku a pamiatku na Krista Pána. Vedeli, že kresťania majú v ošklivosti ich modly; preto dal cisár Hadrián jaskyňu Božieho hrobu zasypať kamením a na vrchu Golgota postaviť chrám zasvätený necudnej bohyni lásky, Venuši. Veľmi dobre vedel, že kresťania nebudú toto tak zhanobené miesto navštevovať.

Nábožná matka cisára, sv. Helena, hoci už osemdesiat rokov stará, cestovala r. 326 do Jeruzalema, aby sama vyhladala tie miesta, kde Spasiteľ trpel a bol pochovaný, a aby tam, podľa vôle synovej vystavila veľkolepý chrám. Našla tu Sion, údolie Jozafat, potok Cedron a vrch Golgota, na ktorom stál pohanský Venušin chrám. Rozkázala zbúrať ten necudný ten chrám až do základov a celý kopec krok za krokom prekutať. I našla zasypaný Pánov hrob a neďaleko tri jedľové kríže s odtrhnutou tabuľou Pilátovho nápisu a tri klíny. Veľká bola jej radosť pri tomto náleze, ale i smútila, že nevedela rozpoznať, na ktorom z tých krížov umrel Kristus Pán. I modlí sa biskup Makarius a Božím vnuknutím prišiel na myšlienku, aby tie tri kríže odniesli do domu jednej vznešenej, na smrť chorej panej. V prítomnosti cisárovnej a celého kresťanského zhromaždenia vyzval ju biskup Makarius, aby sa jedného kríža po druhom dotkla. Pri dotknutí sa

prvého a druhého kríža nepozorovali pri nej žiaden účinok. No sotva sa dotkla tretieho kríža, nadvihla sa umierajúca, jej oči sa zaiskrili radosťou a celkom zdravá vstala zo smrteľného lôžka.

Tento zázrak stal sa r. 326. Od radosti plakal celý zástup. Nebolo teda ani najmenej pochybnosti, že je to ten kríž, na ktorom Kristus Pán trpel a umrel. Cisárovná rozdelila tento kríž na dve časti. Jednu dala obložiť striebrom a odovzdala ju sv. Makariovi, Jeruzalemskému biskupovi, aby boa na večné časy uložená v Chráme Božieho hrobu, ktorý začali na rozkaz Konštantína stavať. Druhú časť i s tromi klinmi poslala svojmu synovi, Konštantínovi, ktorý ju rozdelil znova na dvoje a jeden diel sv. kríža opatroval v Carihrade vo zvláštnom nádhernom pomníku, druhý však poslal do Ríma, kde sa ešte dnes v chráme «sv. kríža z Jeruzalema» ctí; tento chrám tiež Konštantín dal vystaviť.

Sv. Cyril, Jeruzalemský biskup, píše, že sa z toho kríža, ktorý sa opatruje vo veľkolepom Jeruzalemskom chráme, odrezávali malé čiastočky a do celého kresťanského sveta rozposielali a že z dreva samého napriek tomu neubúda. Chrám sv. kríža v Jeruzaleme začal na rozkaz cisárov stavať biskup Makarius, a síce nad Spasiteľovým hrobom, za prítomnosti sv. Heleny.

Konštantín rozkázal svojim miestodržiteľom na Východe, aby zasielali potrebné peniaze a drahocenné veci ku stavbe toho veľkolepého chrámu. Chrám pozostával z velikánskej stavby, ktorá dva chrámy, stĺporadiami spojené, obsahovala, totižto Chrám Ukrižovania a Chrám Božieho hrobu alebo Vzkriesenia. V Chráme Božieho hrobu bola spravená kaplnka nad jaskyňou, v ktorej bol Kristus Pán pochovaný; táto jaskyňa nachádzala sa v záhrade pri Kalvárskom vrchu. Ako veľký musel byť tento chrám, sa už i z toho dá poznať, že sa v ňom nachádzal hrob, Golgota, miesto, kde kríž Krista Pána stál, a ešte i časť vrchu Kalvária. Konštantín vynaložil ohromné peniaze na tento chrám, až bol napokon r. 335 vystavaný a slávnostne vysvätený. Z celého sveta hrnuli sa veriaci do Jeruzalema, aby vzdávali úctu sv. krížu. A sviatok Nájdenia sv. Kríža začal sa po celom rímsko-katolíckom svete už v piatom storočí sláviť.

G. Doré, Nájdenie svätého Kríža

zdroj: wikimedia commons

Poučenie

Sv. Helena hľadala sv. Kríž, na ktorom Spasiteľ náš trpel a umrel, aby nás od večnej smrti vykúpil. Hľadala ho túžobne, neúnavne, s veľkými obetami a – našla ho. Mnoho je ľudí, ktorí nehľadajú kríž, ba i utekajú pred ním; avšak kríž hľadá i nájde ich. Sú i mnohí ľudia, ktorí hľadajú kríž a sebazaprenie, chciac celým srdcom slúžiť Bohu: a oni ho nájdu, ten vzácny nástroj ľudského vykúpenia. Kríž bol predtým najpotupnejším trestom pre odsúdencov. Ale od toho času, čo si ho vyvolil Kristus Pán za svoj oltár, stal sa nástrojom nášho vykúpenia, najskvostnejšou okrasou korún a oltárov. Všade stavia sa kríž z úctivosti, v domoch i na verejných miestach, na morských lodiach i na suchu; nosí sa na odeve i na zbroji; skvie sa na zlatých nádobách, na korunách kráľov, na prsiach biskupov, na hrdle panien, významných mužov, ba i žobrákov. Sv. Kríž je škola viery a kresťanskej múdrosti. Veď čo nám hlása výrečnejšie vieru v Ježiša Krista, Spasiteľa sveta, než sv. Kríž? On nám hlása našu nekonečnú vinu, nekonečnú lásku Ježiša Krista a neúprosnú spravodlivosť nebeského Otca. On nás učí milovať svojich nepriateľov, byť milosrdnými ako bol Kristus voči kajúcemu lotrovi milosrdným, byť trpezlivými, byť cnostnými.

Kríž je útechou v živote i pri smrti, je nástrojom nášho spasenia. «Kto chce za mnou prísť, nech vezme kríž svoj na seba a nasleduje ma» (porov. Lk 14), volá k nám sám Spasiteľ. Kresťan, keď si prenasledovaný, opustený, keď trpíš hladom, nahotou, ohováraním, chorobou, hriechom: znášaj to všetko trpezlivo, oddane do vôle Božej a pod' ku sv. krížu, tu nájdeš útechu a úľavu; lebo všetko to, áno a ešte viac musel Ježiš Kristus nevinne trpieť. Keď sa blíži, kresťan, tvoja posledná hodinka, obráť sa ku sv. krížu: tu je balzam pre všetky tvoje rany, ktoré ťa v živote trápili, tu je strom útechy a občerstvenia. Veď kto je v stave na inej ceste do nebeského kráľovstva prísť, ak nie na ceste kríža? Hľadáme sv. Kríž, ako ho hľadala sv. Helena: a nájdem ho!

Sv. Helena nachádza sv. Kríž, taliansky rukopis, ok. 825

zdroj: wikimedia commons

Modlitba

Ó Bože, ktorý si pri slávnom nájdení spasiteľného kríža divy umučenia svojho obnoviť ráčil,
popraj nám, aby sme pre drahú cenu tohože oživujúceho dreva výrok večného života dosiahli.
Skrze Ježiša Krista, Syna Tvojho, Pána nášho. Amen.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/najdenie-sv-kriza/>